

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ Х МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ X МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE X INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES"**

м. Харків, 27–28 жовтня 2022 р.

Харків
2022

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнак Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон.наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 30.11.2022 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. 27-28 жовтня 2022р. Відп.за випуск Н.В.Алексєєнко. — Харків : Мачулін, 2022. — 284 с..

ISBN 978-617-8195-30-4

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-30-4

© Авторський колектив, 2022

© Мачулін, худ. оформлення, 2022

САБАДУХА В. О., докт. філос. н., доцент,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна

САБАДУХА О.В., к. філос. н., доцент,
Державний університет «Житомирська політехніка»

м. Житомир, Україна

ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Сучасна російсько-українська війна має глибинний філософсько-психологічний зміст, який, на жаль, до сьогодні не осмислений. Політики, політологи, експерти, журналісти осмислюють цю війну як боротьбу за українську незалежність, захист Україною європейських цінностей, боротьбу добра і зла. Утім ці тлумачення не вичерпують сутності війни, бо не беруть до уваги людські якості, а точніше ступінь духовного розвитку людини.

Мета дослідження: сформулювати теоретичні засади і віднайти філософсько-психологічні причини російсько-української війни, а також запропонувати світоглядне підґрунтя для післявоєнних парадигмальних змін суспільного буття як в Україні, так і у світі.

Європейська людина живе під світоглядним гуманістичним гаслом «кожна людина – особистість». Гуманістична концепція разом зі світоглядною матеріалістичною орієнтацією, на наш погляд, є причиною сучасного рукотворного апокаліпсису. Гуманізм, як продукт новоєвропейського часу, а точніше посередньої людини, закреслив принцип духовної ієрархії: всі й відразу стали особистостями, що дозволило посередній людині отримати легітимне право на владу.

На поставлені життям питання дає відповіді теорія чотирьох ступенів духовного розвитку людини, де доведено, що людина в процесі

свого духовного становлення проходить такі ступені зростання: залежна особистість (спонукається стимулом безпосередніх потреб), посередня особистість (керується мотивом вигоди й влади), зріла особистість (керується інтересом суспільства), геній (спонукається ідеалами Істини, Добра й Краси). Теорія стверджує, що так званий гуманістичний концепт «кожна людина – особистість» не відповідає людській сутності, а є ціннісним судженням, утім не відмінняє його, а включає в себе у знятому вигляді [2, с. 297–323]. З погляду цієї теорії світова історія є боротьбою знеособленої людини з особистістю, знеособленого й особистісного. Знеособлене існування вичерпано в межах людської спільноти. Трагізм полягає в тому, що необхідність трансформації знеособленої парадигми буття людини в особистісну не усвідомлюють ані політики, ані філософи, психологи й історики.

Війни є закономірним результатом панування матеріалістичної світоглядної орієнтації, втіленням якої є посередня, знеособлена людина. Сучасна глобальна криза – це криза посередньої людини. Війни найчастіше відбуваються з «ініціативи» посередньої людини, яка переслідує власну вигоду. Так було і в Першу, і в Другу світові війни. Проте війна в Україні – це боротьба знеособленої людини проти особистості. Згідно з теорією чотирьох ступенів духовного розвитку російсько-українська війна – це боротьба не лише за українську незалежність, а за утвердження особистісного начала у світовій спільноті.

Російсько-українська війна – це прояв того, що ліберальна людина не здатна подолати хаос, який досяг глобальних масштабів. Війну між Росією й Україною варто осмислювати також як боротьбу між тоталітарною й ліберальною людиною. Ми спостерігаємо, як суперечливо й непослідовно поводить себе ліберальна людина і з великими зусиллями знаходить рішення. Для перемоги над знеособленим началом у ліберальній людині не вистачає інтелектуального й духовного потенціалу, вона не

спроможна самотійно розв'язати сучасні глобальні проблеми без відродження особистісного начала суспільного буття. Утім тоталітарна людина, спираючись на неосвічену й аморальну масу, не втрачає пріоритету, бо навчилася маніпулювати не лише масами, але й ліберальною людиною і навіть європейськими та американськими політиками, бо у них, як не дивно, спільні світоглядні засади – пріоритет матеріального.

Війна Росії проти України й залякування світу ядерною катастрофою підтвердили думку К. Ясперса, що сучасна епоха ставиться до людини як до ніщо [4, с. 377]. Подібна позиція означає, що у росіян відсутнє благоговіння перед усім живим, вони зневажають життя. Відповідно до роздумів Е.Фромма це є проявом некрофілії [3, с. 332–338], що свідчить про відсутність особистісного начала в Росії.

Боротьба за українську незалежність сформувала критичну масу особистостей, які зможуть повести за собою світ для розбудови нового світового порядку – особистісної парадигми буття. Українська особистість захищає не демократію, а започатковує нову форму людського буття – особистісну парадигму буття людини. Військова перемога українців потребує філософського осмислення й обґрунтування. Це боротьба за утвердження людської сутності, пріоритету духовного над матеріальним.

Сучасна війна має дати відповідь на основне питання сучасної епохи, поставлене ще К. Ясперсом: чи можливе шляхетне (особистісне) буття? [4, с. 447]. Вважаємо, що українці борються за можливість особистісного буття.

Утвердження пріоритету духовного та теорії чотирьох ступенів духовного розвитку людини є світоглядним підґрунтям для подолання сучасного апокаліпсису. Це дозволить сформулювати первоначала суспільного буття: «Особистість – принцип буття», що сприятиме подоланню пріоритету посередньої людини. Метафізична теорія

особистості, з одного боку, орієнтує людину на духовне вдосконалення, а з іншого, – дозволяє запровадити у суспільну свідомість закон найменування [1, с. 115, 181], що надає теоретичне підґрунтя все називати своїми іменами: «Хто є хто?» і «Що є що?»

Список використаних джерел

1. Мамардашвили М. Как я понимаю философию... / сост. и предисл. Ю. П. Сенокосова. Москва: Прогресс, 1990. 368 с.
2. Сабадуха В. О. Метафізика суспільного та особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 647 с.
3. Фромм Э. Психоанализ и этика. Москва : АСТ-ЛТД, 1998. 568 с.
4. Ясперс К. Смысл и назначение истории : пер. с нем. 2-е изд. Москва : Республика, 1994. 527 с.

ТИТАР О.В., *д.філос.н., доцент,*

АВЄТІСЯН М.Г., *аспірант*

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

ЛЮДИНА І ТЕХНІКА: АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЛЮДСТВА

На нашу думку, чудовим теоретичним та художнім застереженням проти подальшої цифровізації людства стала кінотетралогія з продовженням «Матриця», один з найбільш популярних та осмислюваних сучасними філософами зразок цифрової футурологічної антиутопії, Щодо трактовок цього фільму, то для проблематики нашого дослідження найбільше наближається точка зору та інтерпретація Славоя Жижека, висловлена ним з приводу прем'єри чергової частини «Матриці» в англійському журналі «Спектатор» в січні 2022 року [1].

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	3
СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	
АБАШНІК В.О. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ 19-ГО СТОЛІТТЯ	6
АБАШНІК У.В. «АНАТОМІЯ» (1999): МІЖ ФІЛЬМОМ ЖАХІВ ТА ВЧЕННЯМ ГІППОКРАТА	11
АСМУТ Х. СИМВОЛІЧНІ ФОРМИ ЕРНСТА КАССІРЕРА (1874– 1945)	15
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. ЛЮДИНА ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ВОРОГИ ЧИ ДРУЗИ?	21
БЛИЗНЮК Л.М. МОВНА СУГЕСТІЯ ЯК НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РИТОРИКИ	25
БЛИЗНЮК Л.М., ВАРЛАМОВА А. СЕМАНТИЧНІ БАР'ЄРИ КОМУНІКАЦІЇ	27
ВОЛОШИНА О.М., НЕШКО С.І. СИНТАГМАТИКА ТА ПАРАДИГМАТИКА	30
ГОНЧАР В.В., ВЕРЕТЕЛЬНИКОВА Н. А., БАТУЛІН Д. С. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	31
ГОНЧАРОВ С. О. МЕТАФІЗИКА Ю. В. МАМЛЄЄВА ЯК ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ: ПРИХОВАНА ЗАГРОЗА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	33
ДАНІЛ'ЯН В.О. СИНДРОМ «ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ» В ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ТА МЕТОДИ ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ	36
ДАНІЛ'ЯН В.О., РУДЬ Ю.С., МИРОНЧУК І.О.	39

ПЕРЕПЕЛИЦЯ О.М., ХРАБРОВ Г.О. ТУТ-ВІДСУТНІСТЬ ТЕХНОСУБ'ЄКТА	80
САБАДУХА В.О., САБАДУХА О.В. ФІЛОСОФСЬКО- ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	82
ТИТАР О.В., АВЄТІСЯН М.Г. ЛЮДИНА І ТЕХНІКА: АНТРОПОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЛЮДСТВА	85
ТОЛСТОВ І.В., ДАРАГАН А.В. СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ КОНСТИТУЦІЇ ПИЛИПА ОРЛИКА	89
ТОЛСТОВ І.В., СКУРІХІН Д.І. ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ	91
ТУМА Т. С. ФЕНОМЕН ЛЮДИНИ ТА ПОНЯТТЯ ДОЦІЛЬНОСТІ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ	95
ХАРЛАМОВА О.М., ВОЛОШИНА О.М. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ВИКЛИК ЛЮДСЬКИМ ЦІННОСТЯМ	100
ХАРЛАМОВА О.М., ЛАЗОРЕНКО М.О. МОВА ТА КОМУНІКАЦІЯ В ІНФОРМАТИВНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	103
ЦИГАНОВСЬКА Н.В. ДАНІЛ'ЯН В.О. БОЙОВИЙ ГОПАК ЯК КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ ТА ТРАДИЦІЙНЕ УКРАЇНСЬКЕ СПОРТИВНЕ МИСТЕЦТВО	105
ЦІТТЕЛЬ К. ДІАЛОГ ФРІДРІХА НІЦШЕ МІЖ МОНОЛОГОМ ТА БАГАТОГОЛОССЯМ	108
ЧАПЛИГІН О.К., СУК О.Є. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ВИМОГА ЧАСУ	114
ЧЕРНИШОВ В.В. ФІЛОСОФІЯ І МИСЛЕННЯ	117
ШАПОВАЛ В.М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПОХОДЖЕННЯ І СУТНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ	120

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф.
27-28 жовтня 2022 р.

Reports of the X International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск Н.В.Алексееенко.

Підписано до друку 16.11.2022. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. № 2112

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.